

ALFONS LÓPEZ GRADOLÍ

L'ASSENyalada Terra

2005

ELS PLECS DEL MAGNÀNIM

Col·lecció dirigida per Ricardo Bellveser

98

Traduït del castellà per
Emili Casanova

© Alfons López Gradolí, 2005

© De la present edició:
Institució Alfons el Magnànim
Diputació de València, 2005
Corona, 36
46003 València

iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

Dibuix d'Alfons López Gradolí per a la coberta
i lletra capitular de Juan Ramos

Depòsit Legal: V-1307-2005
Impremta Lluís Palacios, Sueca

*Hui dia de Nadal, me'n recorde de tu**

Hui és dia de Nadal, i et recorde, mare,
perquè he tornat a la nostra casa de la platja,
on t'arreceraves. «A la fi del divendres
cal estar prop de la mar, deixa'n preparats
per al treball de dilluns». Vaig obrir les portes
i ja no hi estàs, quedes en el meu record
amb un sabor de llums llunyaníssimes. Com un estrany,
he entrat en les cambres on tu em parlaves.
Sé que estan, properes, les cases dels pescadors
vora la carretera i darrere de les seues finestres,

[hi ha persones
que et conegueren, algú que et va vendre peix o
[verdura.

Ací sent el so monòton de la mar d'hivern,
recorde com baf blavenc i gris, borrós,
i sóc a la platja que tu amaves, on tinguérem
compartides hores, *«quan estic mirant molta estona
l'aigua, fill, descanse i van tornant-ne coses,
allò que ja creia oblidat, la vida abans que tu nasqueres»*,
dies anteriors en mirar per eixa finestra, la taula, licors
on preniem tres, quatre tasses de café, licors dolços,
mentres el sol enrogia les façanes més properes.
Miràvem la mar; l'horitzó era una ratlla. L'arena
amb el seu límit d'escuma. Les experiències, amb
[les seues fidels
amigues les tristors; on el blau acaba, naixen fortes.

* Este poema és una versió nova, totalment modificada, d'un altre amb el mateix títol i 67 versos, publicat el 1975. El resultat és un text distint; només coincidix el títol i, naturalment prou mots (Nadal, mare, platja, temps, escuma) i per això el considere –i és– inèdit.

Vesprades que són ara per a mi d'or, estius
[d'entusiasme,
resumits instants, hui que és dia de Nadal i estic
[assentat
en una cadira de braços que ol a cambra tancada.
[Nítids en la memòria,
els projectes que enfosquies de tristor, *«ja sóc vella
i viuré poc»*, recorde els llamps del sol ponent sobre
[la taula,
fum de cigarrets, històries de les relacions familiars,
comentaris sobre bodes i esdeveniments de parents
[llunyans.
La insistència pàlidament ronca de la mar veïna,
[recordant-te,
mare meua morta que segueixes i estàs en estos mobles,
ara que entra la llum desvalguda buidada pel sofriment,
verdet rentat de les superfícies d'insomnis, absència
[de colors,
la suavíssima angoixa dels blancs embrutats, puge
[les persianes
i comença el ritu de la tristor i l'al·lusió de mort,
la corrosiva incapacitat d'acceptar la teua absència,
[i et busque
a l'escoltar el cruixit ocasional d'una fusta. Altres
[festes,
altres dies que va haver, allò que foren dates blaves,
[que tornen
amb eixa puntual escuma que estigué i està prop de
[la casa.
La mar es féu costum, so acompanyant com el de la
[pluja,
i sé que la seua extensió inquietant està allà al fons,
puc dir els tòpics «temps feliç», «infantesa rescatada»,
mire eixa cadira de braços en el qual riu una dona
[rossa, endormiscat baf,

el beneficiós territori de claredat que és un fil
[seguríssim.
Eren dies de veure créixer la meua vida, com els
[sommis es multiplicaven
i les gavines interrompien el blau, el blanc que ha
[quedat en la meua
memòria,
la platja amb una xicona acomiadant-se, «ens escriurem
estos mesos pròxims, a Nadal pots vindre a França
i hem de veure'ns dos o tres vegades a l'any», tot torna
ací, este dia de festa, mediterràniament acompanyat
[de tristor,
el resum té un poc d'ona que acaba, el colp més
[suau sobre arena.
Tornen enlluernants matins dels diumenges, els records
d'altres nadals que s'afanyen amb un bec falconer,
la boira acaronadora dels sons marins també ara,
mentres em servisc licor i bec, el just i massa,
bec temps meu (una dona francesa i jove que corria
a l'encontre de la mar, ma mare mirant la poqueta
[nit rere el finestral,
blau i gris, devastadora ona), els comentaris
sobre els canvis sobrevinguts en la població,
[sorpresives frases
endolcides per la ironia, «tot el que han construït des
[de la via
del tren era abans l'horta. I als edificis els donen noms
sonors, «Mare Nostrum», «Ulisses», Carlemany».
Intercalada entre els seus comentaris, frases sobre
[la guerra
civil i última espanyola, paraules com trens obscurs,
«allí en eixa pinada, n'afusellaren a molts. Hi havia
[unes tàpies
que ja es van enderrocar»; tu, en eixe cadirot, l'esmoreïda
llum del matí sense sol, núvols com a masses

[arbòries i grises
 menejant-se amb lentitud bovina, enfront del
 [finestral gran.
 Mire el paisatge amb lluentors de plata esglaiada,
 [un instant
 de ganivet sobtat i de peix mort. La terrassa
 i la sorollosa carretera. Hui és Nadal i quan tu vivies,
 la taula era vestida amb unes estovalles
 [blanquíssimes, les bromes
 continuades de mon pare, coberteria antiga de les
 [festes,
 envermellien les nostres galtes de xiquets, camises
 [emmidonades,
 la roba de diumenge, vesprada amb vi dolç i diners
 en besar la mà dels meus pares, el ritual a la fi del dinar.
 Mire el meu got amb un poc de brandi, veig la meua
 [biografia esquerdada,
 els dies més llunyans, la petulància
 [esborronadorament universitària
 de fill d'una família un poc important en altre temps
 i naufragada, en la ruina per a sempre. «*Quan el*
[negoci de ton pare
era dels millors de la ciutat, i la guerra ens féu molt de mal».
 Els anys, el recompte del que ens aportaren, l'aigua
 que colpejarà els parabrises dels veloços automòbils,
 la repicadissa en les rajoles de la terrassa d'este
 [apartament
 sobre el que plou amb persistència, des del qual ja
 [no veig
 les roques que formen el límit de la platja, on s'unix
 l'aigua dolça de la llacuna amb la de la mar, bruta i
 [salina,
 amb deixalles de quitrà, detritus, trossos semipodrits
 de fusta, el blanc de l'escuma que ha quedat en la
 [meua memòria,

les roques fosques i rogenques, com encallades
[barques molt antigues,
cremades pel sol. Passava la meua mà per les roques
rugoses i ara repetisc el moviment a la butaca gran
que preferies tu, per a escoltar el so apagat
de la mar, mentres em parlaves: «*seguix escrivint versos*».
Recupere una història petita com un rosari
[d'espurnejos
que porta a un final daurat i redó, el meu licor, que
[assaborisc.
Hui està ple d'instantes en què poden dir-te:
«ja no tens a ningú». Ahir vaig voler sopar, en este barri
de pescadors, en els bars de la carretera i em digueren
«perdone, però tanquem esta nit, com és tan assenyada»,
«celebrem la festa amb tota la família». Vaig tornar a casa.
Mar vorer. Aquell Nadal, els coberts de plata.
Arranquí a plorar sobre un cadirot; i vaig encendre
[els llums.
La mar bramava. Una fumarada de paraules que van
[existir.
Fora, el xipolleig de la pluja, clotets en l'arena,
el pantà, les seus aus; les canyes on viu la culebra
[velocíssima.
La nostàlgia, imprescindible en una biografia
[reconstruïda.
Dins de la casa, la imprevista enyorança, allò que
[diuen tristor.
Bec este cercle daurat fosc, recordant-te, mare.
Les seues històries de la guerra. Els rius tots en la mar
[acaben.
En esta festa, passen imaginaris vaixells sobre un
[blau sense núvols.
Moltes coses perdudes, rostres, frases, uns noms
[que van ser.
Este dia de Nadal, per a mi, és només un glop.

Al mar has de vindre si derrotat

Al mar has de vindre si derrotat
et creus un instant per la vida.
Sense ímpetu, les ones ja són baixes,
atrauen més. Insistixen ulls lliures
que desitgen tindre la companyia
per a perdre tenacitat, enamorats.
La llum lenta de vesprada, primavera,
l'instant malva en el qual cobren
il·lusió les xicones. És l'hora
de prendre la mirada de la nit.
Moment decisiu. I tu mires
uns ulls; ignores si importa
que ells miren com tu ho fas.

La mar, i res més

«*El mar, y nada más*»

Luis Cernuda

Un llibre amb arena. Estic llegint versos
en la platja. Quants anys han passat
des de la primera volta que vaig llegir Cernuda?
Què és el temps, em pregunte mirant la badia.
Trie els llocs, vull que contesten altres ulls
als meus. I espere les paraules, que m'arriben
amb puntualitat complida de marea. L'ofec
del calor queda allà, darrere de les roques. On
va l'amor quan s'oblida? Tinc el teu llibre. Llig.
Sol ple. Insistix el seu foc feble per la meua pell
[blanquejada.
Puc somniar millor, amb l'atabuixament d'este dia
de platja, amb sabor de vi i els cossos àgils
en l'arena, una melena surant amb la brisa.
Em diuen que estàs llunt. I t'escriuré un poema
i quedaria entreteixit de blau inoblidable.
(Ahir vaig sentir Neruda, un disc que girava amb tristor,
una cansera amb vocables d'argent, eren els seus
[poemes
d'amor i la cançó desesperada), enrecorda't tu alguna
vesprada en la qual arribares a la mar com a la vida,
[com s'entra
al cor d'algú. Estimes també este paisatge. Hores
guanyades amb les ones que trencaven, la lenta
[solitud de les muntanyes.
Els dies ja llunyans. Jo et demane el baf de nostàlgia
[i d'estiu
que tu recordaràs, eixe gest del que espera,
[il·lusionat, en un port.
Puc escriure'tels versos més trists, com diu el poeta,

esta nit; ara t'encoratge, com porta impuls
d'amor la viva escuma de la mar que està esperant-te.
L'ona, quan ve, porta alegria, potser passen els peixos
davall la superfície freda, com segures pedres
[relluents,
la rapidesa lliscant-se. Quina cosa serà la que es mira
sempre en el fondo de l'aigua, envers el suspés
verd que va enfosquint-se? El joc lent, savi
dels peixos del port que saben que estan els hòmens
dalt. A molts, enfront del mar, se'ls aviven els records.
La vesprada acaba. Perd rotunditat el sol, la platja
[es fa grisa.
És més bell besar en una illa. Està plogut
d'amargura el sentiment, blau al voltant;
[nocturnament
ens fa tristesa vore'ns rodejats, i beses, cobreixes
[una boca
com la teua. En les ciutats, algunes llums, allà llunt
atrauen la mirada. En les illes tens altres llavis.
I uns versos exactes, com roques en blau destacant-se.

Gust del mar

Tots els anys, quan arriba març;
la llum més duradora a les vesprades,
el sol més insistent, la galta
de la xicona prop, et dedique
un record, xicotet mar llunyà,
el meu mar l'olor del qual recobre,
de la ciutat que és només el meu cansament.
En els bars del port, els sabors
d'alga seca, sal i de fusta.
El far girador i atraient,
horabaixa, els grisos matisats,
la motora passant pel port.
les barques amb els seus noms atractius.
els gallardets. La ciutat, al fons.

Recorde aquelles roques

Recorde unes roques. Eren dies
del que anomenen la infantesa. Estava
la meua curta vida front al mar. Projectes
que feia mirant les gavines
que volaven en el blau de vesprada.
Veia els ametlers. Una casa
vora el mar, riu pròxim
que du nom de xicona: Túria.
Un infant que corria les riberes;
el mar era diumenge, els estius,
un blanc cegador en la meua memòria,
passava jo la mà per les roques.
Llunyanament, ara, retorne
a una platja, la meua ciutat perduda.

No tornes tard de la platja

*«No tornes tard de la platja,
no deus menjar a soles», i ma mare
era veu de tendror en l'escala,
parlava sense reprotxe, solament
volia compartir la seua sobretaula
(i els cafés i els furtius
cigarrets, com a xiquets, comentaris
de les seues petites coses), quin llunyà
arenal de Pinedo, roques
salines de granit que tenien
rètols d'algeps i de diumenge.
Tornaven les paraules de ma mare.
Pedres color de rosa que he perdut.*

Un gran poeta digué que ensenya la mar

Un gran poeta digué que ensenya
la mar, és una ombra acumulada
de poemes futurs. Creu, mira
les ones verdes sota sol, aprén
i té por, com eixe peix lleuger
a la precisa xàrcia. I endivina
quina mà mourà totes les ones.
Atzar per a la barca decidida
de males roques; nadador perdut
com un final de clara esperança.

En esta platja

En esta platja es digueren totes
les paraules més belles, un estiu
inoblidable ja, els dies vius.
Està freda l'arena de desembre.
Em parlaves ací. I la vora
queda coberta per les algues. Dubtes,
propòsits cremats en mirar-li
el fons dels seus ulls. Mire només
les mil ones repetides. Les gavines
estan amb el seu volar en el record.
I ja mai no seríem els mateixos
si tornares a la mar que vérem junts
Volem repetir allò ja viscut
que ens va emocionar: és animar
a la cendra; besos inútils
a l'amant que gira el cap.
Blaus resurrectes, les parades
barcasses i la mar fa dos anys;
torneu com ho fa el sofriment.
Es mira sempre mar com a destí
que jóvens amants interroguen:
*«Darrere este sol què hi ha; darrere estos besos,
en arribar la tardor, què esperem?»*
La mar no miraran; estarà fred.
Es tenen primaveres i se saben
en juliol amb el sol, que les flors de nit
esperen una ombra per a obrir-se;
al sol del matí no podrien.
Vam dir: *«avenir»*. Ja ha vingut,
tinguérem altres ulls molt properes,

van dir-se de nou les paraules
que té el cor per a moments
que ja no tornaran i la memòria
repetix moltes vegades, traïdoria.

Me'n vaig de la platja, que es moren
en una hora molts hòmens, però
es queden contemplant ja la vida.

Ara s'acomiada de la platja

Moment de l'adéu. Mira les roques,
l'arena amb el seu límit d'escuma.
Estiu, el seu final, una xicona:
els rius tots en la mar acaben.
Només queda un nom d'una nit.
La mar, a l'horitzó, és una ratlla.
Hi ha un poc de cansera i alegria
el dia de l'adéu. Ens preguntem
en eixe instant més del que pot
un home contestar-nos, un paisatge.
Donaria el cor les experiències,
amb les seues amigues fidels les tristors.
S'acomiada de la mar, del temps anat.

Que no pot trencar amb els records.

Tu ho digueres: el temps

Tu ho digueres: passarà el temps.
Mes no ha estat cert l'oblit.
El que mira trencar les ones sobre
l'espigó no sap, quina d'elles,
més alta arribarà. En el record
queden rostres; els noms no perduren,
els esborra el temps. Llig la carta.
Veig la teua mà quan l'escrivies,
els ulls seguidors de les lletres.

I tu estàs amb mi novament.
És el temps que passa; ho digueres.

Tancar els ulls, recordar llocs

Tancar els ulls, recordar llocs,
ara amb la nit molt propícia.
Ciutats que tinguérem, els matins
perduts que ens donaren experiència,
els ulls que ja no podran mirar-nos.
Tal vegada amb esta veu suggeridora,
estiga finalitzada la tristor,
feliços ja de nou, que sabem
que algú mira mar junt a nosaltres.
Potser amb esta veu que ens pregunta
si sap l'home on anirà, la pedra
que som i els anys van polint
–cremant-nos, levant-nos– els anys
que només són un nom, presentits
records o les vesprades més felices.
Tancar els ulls mentres tinc veus
en esta nit d'estiu, restes
i recialles de record. Els projectes
millors; que es miren uns ulls:
la vida és futur solament.

Van amb mi, acompanyants

Acompanyen ara, van amb mi
els bons moments que tinguérem
i els que ens danyaren. Romanen,
gravats més que noms en fusta
que una vesprada foren importants;
ara són cremats pel vent.
Inicials que foren decisives,
els instants, les xifres, eixos dies,
allò que el cor encara reté.
Són com refilets en fosc bosc;
els puntuals ocells solemnes.

Esta vesprada, un home

Esta vesprada, un home
haurà dit sense pressa:
«Adéu». En cadascun
dels dies que vivim,
tots perdem: una frase
(que poguérem substituir per silenci);
un rostre que ens acompanyava
(que se'n va o que refusem);
algun projecte (canviat
per inactivitat). O es crema,
destruïm un gest positiu
de pura alegria, com a pluja
és l'experiència i la mullada
herba és una superfície de tristor.
El que perd, oblida, però el que troba
sap les dificultats de la recerca.
L'adéu, els adéus. El temps
que passa dóna saviesa, tenyida de fàstic,
el gest repetit de prendre aigua amb la mà.

La joventut

Recordarem estos anys com
aquella poqueta nit inoblidable;
molt belles unes malves, els taronges
recurtant els pins amb el seu incendi.
Ja tot alguna volta serà ombriu.
Retorna el cor als llocs
on fou mol feliç; que la distància
és només una barrera de gesmils.

Aprens una nit que uns ulls

Aprens una nit que uns ulls
són molt més que mar i que nostàlgia
tenaç i abrigadora com ferratge.
Està la mà amb perfum. Rabent
l'oroneta vola, però resta
en la memòria del qui mira. Viu
el que va ser un moment solament.
I no podem defendre'ns. Cruixen
les canyes juntes en saltar la fera.
En podríem dir: no t'il·lusiones
de nou cor meu; tal vegada no t'importe.

Sa vida

Dibuixava els somnis, les figures
que més l'impresionaren: els colors
que li agradaven, rojos d'agost
vesprejant, llargs; els blaus
de solitud acabada de nàixer. Anys
han passat i intenció d'oblit
el mar li donava, anul·lant dies
negres que mostraren malesa, les dates
que tots recordem de memòria.
Vesprades per a morir, molt desvalgut,
tingué; per a gaudir, les curtes hores,
els rostres perduts que ja són records,
perfum que al desfullar les roses
dóna la seua vida. Molts noms. Els anys
ens feren cruelment egoistes
i ens cremaren. Però ja és tard.
Història: tot. Successió d'instants
que foren importants o cendra
xafada sense cap remordiment.

El cor ho demana

El cor ho demana. Una nit
repeteixes, a la quieta, les teus paraules
al costat del paper, amb els records
cremats de la vida que et donaren;
no pots dir més que el que ha passat.
Fins i tot els projectes són històries
viscudes de memòria; molt de foc
sense aire que li fera creixement.
Són poc els records; no valen
a algú esta nit, no li deixen
amor per tants rostres que passaren,
ciutats, aquell mar, i molts noms
que són ara pau per a u mateix,
ànim sense que ningú ho reculla,
signades les paraules de derrota.

També ara deixen una data

També ara deixen una data
d'aniversari ritual. Em diuen
«ja no eres tan jove». I no canvia
la solitud de vesprades amb els llibres,
mira la mar com la vegada primera,
els ulls que busquem i ens busquen
i deixen il·lusió. Seguixen les vides
travessant sota el sol, compadits
els uns dels altres. I ens servixen;
també podrem ajudar-los. Temps.

Els anys passen, ens ho diuen. Veiem
que van creixent els antics xiquets,
es tornen mares les xiques. Dies
de mirar un espill que ens parla
d'adéus i de morts, amb un home,
el mateix que pregunta, un instant,
si val igual el temps per a tots.

Quan no puc més, en un full

Quan ja no puc més, en un full
blanc un vers deixo. Va la meua pena
darrere. I jo em quede
a la vora de la por,
d'eixe fulgor amarg
amb el que vull omplir esta quartella.
Un any val ací un sols vers.
ve una calor dolguda; gest dur,
i lletra a lletra,
este fracàs lent del poema.
Ve fins ací la vesprada, llum precisa
hi ha, i un home desolat, plorant vers a vers.
L'ona, a cada nova
línia comprimida del poema,
ompli esta breu platja, molt difícil.
Allò meu està darrere, primerament vingué
l'aire conegut, dels altres,
altres boques segures, verdaderes.
Van perdent els meus versos
la seua lluentor atractiva, més petits
el temps els ha fet.
Obrer d'una rejola primíssima,
alb de calç, tot el meu somni damunt,
deixant-lo una història fins a omplir-lo.

El ritual

De bon matí, deixe ratlles en un paper escrites,
paraules resultat de meditacions, desig
de pervivència, allò que pot amb descripcions
meues rebre el lector, el baf del poema,
tensió amb trama de puresa, fidelitat als vocables.
Mire els llibres, la fusta obscura
al voltant meu; i la presència poderosa
del temps. Alinee la meua pobre biografia,
la ressenya d'una daurada trajectòria,
el record de fets amb un to desenganyat
i escèptic. Matins, quan engalze
una carcassa de paraules fosques,
entre en el ritual i, sense total convenciment,
desvele una esplendor, rodejat de vocables
dels altres, noms de les històries literàries,
els que digueren «*mar*» abans que jo el vera.
Comprove la meua inermitat i escàs ofici,
la tensió cap a la claredat, les hores
que foren importants, enlluernadors dies,
desassossec, l'experiència, tot torna ara
a la meua taula. Una vesprada. algú resumirà este
amb les seues paraules curtes. Esta nit de silenci
[treball
[primíssim.

L'edició del número 98 de
ELS PLECS DEL MAGNÀNIM,
L'assenyalada terra
d'Alfons López Gradolí,
s'ha estampat sobre paper Torreón,
tant l'interior com la sobrecoberta,
i usant tipografia Didot per al text.
S'acabà d'imprimir
el dia 31 de maig de 2005,
a Sueca,
als tallers d'impremta
de Lluís Palacios

